

ASEMĂNĂRILE ȘI DEOSEBIRILE DINTRE INFRACTIUNEA DE ORGANIZARE A MIGRAȚIEI ILEGALE ȘI TRAFICUL ILEGAL DE MIGRANȚI

Ion COJOCARI, *drd., asist. univ.,
Facultatea de Drept,
Universitatea de Stat din Moldova*

Abstract: *This article elucidates the differences between the organization of illegal migration and illegal smuggling of migrants. The Criminal Code of the Republic of Moldova does not contain the criminal norm providing smuggling of migrants, but this provision is provided by the Protocol against Smuggling of Migrants. The commitments assumed by the Republic of Moldova regarding the protection of the rights and freedoms of migrants is ensured by adopting a criminal norm according to the Protocol. Thus, to the extent that these commitments are met, it is our object of research in this article.*

Keywords: *Smuggling of migrants, Protocol, convention human trafficking, crime, the organisation of the illegal migration, transfer of migrants, transnational organized crime.*

La 16 octombrie 2005, a intrat în vigoare Protocolul *împotriva traficului de migranți* (în continuare: Protocol) semnat și ratificat de către Republica Moldova [1]. Potrivit preambulului, statele declară, că scopul Protocolului este de a combate traficul ilegal de migranți și activitățile ilegal desfășurate de grupurile criminal organizate. Protocolul a fost adoptat în urma Rezoluției Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite (în continuare: ONU) și Convenției ONU privind criminalitatea transnațională organizată (în continuare: CTOC) [2][3]. El este interpretat împreună cu convenția [1].

La 29 decembrie 2005, a fost introdus în Codul penal al Republicii Moldova (în continuare: CP RM), un nou articol care se intitulează în felul următor: „Organizarea migrației ilegale” [4][5]. Sin-

tagma: „organizarea migrației ilegale”, se diferențiază de sintagma: „traficul de migranți” utilizată de Protocolul Adițional la CTOC [1]. Totodată, care este scopul legal urmărit de Legiuitor, de a numi articolul dat în felul adoptat, nu este clar.

Pe de o parte, există angajamentele asumate cu privire la prevenirea infracțiunilor desfășurate de către grupurile criminal organizate sau de organizațiile criminale. Pe de altă parte, angajamentele se referă la incriminarea faptei prejudiciabile de „traficul de migranți” [1]. Conform planului de strategie a Republicii Moldova pentru anii 2018-2023, se indică printre priorități combaterea „traficului ilegal de migranți” [6]. În acest context, sunt oare aceste angajamente respectate dacă infracțiunea este intitulată diferit de către legiuitorul moldav? Și, în ce măsură această normă penală apără drepturile și libertățile migranților și integritatea teritorială a Republicii Moldova?

În urma celor expuse *supra*, este greu de a da un răspuns la această întrebare. În primul rând, nu există o explicație care a fost raționamentul de a numi articolul diferit de cel din Protocolul CTOC. În al doilea rând, în anul 2004, Federația Rusă a introdus răspundere penală pentru „trafic de migranți”, intitulând infracțiunea în următoarea formă: „organizarea migrației ilegale” [7][8]. În acest context, considerăm, că există o mare probabilitate că legiuitorul moldav a preluat experiența legiuitorului rus. Or, legiuitorul român a intitulat norma ca: „trafic de migranți”, iar cel al Ucrainei ca: *Transferul ilegal de persoane de-a lungul frontierei de stat a Ucrainei* [9][10].

Astfel, analiza aspectelor comparative dintre sintagmele: „organizarea migrației ilegale” și „traficul de migranți”, este obiectul cercetării noastre în prezentul articol.

Rezultatele obținute și discuții

La 24 februarie 1995, a fost adoptată *Declarația politică de la Napoli și Planul global de acțiune împotriva criminalității transnaționale organizate* [11]. Conform Declarației, crima internațională organizată afectează grav calitatea vieții umane, drepturile și libertățile acesteia. În Declarație se face referință la faptul, că crima organizată dezvoltă corupția, care respectiv afectează toate instituțiile sociale, economice și politice fundamentale, reprezintă o provocare care solicită o cooperare internațională. La fel, în Declarație se face referire și la *Conferința privind drogurile și criminalitatea organizată*, dintre țările Uniunii Europene și țările din Europa Centrală și de Est, după cum se reflectă în Declarația de la Berlin din 8 septembrie 1994 [12]. Conform Declarației de la Berlin, statele își depun eforturile la promovarea drepturilor omului, a intereselor sociale, politice, economice și culturale și, inclusiv în regiunea de Est al Europei, prin combaterea crimei transnaționale organizate.

Rezumând, crimele internaționale organizate sunt periculoase pentru protecția și promovarea valorilor social-economice și culturale ale statului și afectează grav respectarea drepturilor și libertăților omului.

Astfel, în baza Rezoluției (A/RES/53/111), a fost adoptată Convenția ONU *împotriva criminalității transnaționale organizate* (menționată mai sus). Convenția cuprinde două protocoale adiționale:

- a) Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (Protocolul ONU TIP) și [13];
- b) Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți, pe uscat pe calea terestră, a aerului și pe mare [14].

Convenția CTOC prevede că fiecare stat-partea adoptă măsuri legislative pentru a atribui caracterul de infracțiune, dacă a fost săvârșită cu intenție: *faptei de a se înțelege cu una sau mai multe persoane în vederea săvârșirii unei infracțiuni grave cu un scop legat direct ori indirect de obținerea unui avantaj financiar sau a altui avantaj material și, când dreptul intern o cere, implicând un act săvârșit de unul dintre participanți în baza acestei înțelegeri ori implicând un grup infracțional organizat* [3]. Protocolul Adițional *împotriva traficului ilegal de migranți, pe uscat pe calea terestră, a aerului și pe mare*, practic a păstrat definiția cu anumite completări: *expresia trafic ilegal de migranți desemnează faptul de a asigura, în scopul obținerii, direct sau indirect, un folos financiar ori un alt folos material, intrarea ilegală într-un stat parte a unei persoane care nu este nici cetățean, nici rezident permanent al aceluia stat* [1].

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale este prevăzută de dispoziția art. 362¹ CP RM, și are următorul conținut: *Organizarea, în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material, a intrării, șederii, tranzitării ilegale a teritoriului statului sau a ieșirii de pe acest teritoriu a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat* [5].

Analizând conținutul celor două sintagme, *traficului de migranți și organizării migrației ilegale*, identificăm următoarele asemănări:

- a) Ambele sintagme cuprind expresia în scopul obținerii, direct sau indirect, a unui folos financiar sau material și; a persoanei care nu este nici cetățean, nici rezident al acestui stat.
- b) Ambele expresii cuprind acțiunea de „intrare” pe teritoriul statului.
- c) Prin interpretarea extensivă, sintagma „ieșire ilegală” utilizată de legiuitorul moldav, este conformă art. 2 din Protocolul CTOC, care are următorul conținut: *Statele părți colaborează între ele și cu organizațiile internaționale, organizațiile neguvernamentale și cu celelalte organizații competente, precum și cu alte instituții ale societății civile, pentru asigurarea unei pregătiri adecvate a personalului pe teritoriul lor, în vederea prevenirii, combaterii și eradicării faptelor prevăzute de art. 6 al prezentului protocol și a protecției drepturilor migranților ce fac obiectul acestor fapte. Această pregătire vizează în special: îmbunătățirea procedurilor de descoperire, la punctele de intrare și de ieșire tradiționale și netradiționale, a migranților ce fac obiectul unui trafic ilegal [1];*
- d) Sintagma „ședere ilegală”, este conformă lit. „c” din Protocolul CTOC, care prevede că statele stabilesc condițiile necesare de ședere legală pe teritoriul țării [1];

În urma analizelor conținutului sintagmelor „traficului de migranți” și „organizării migrației ilegale”, au fost identificate și următoarele diferențe:

- a) Sintagma „organizarea migrației” nu este cuprinsă de conținutul expresiei „traficului de migranți”, conform Protocolului CTOC. Iar sintagma „asigurarea”, nu este cuprinsă de dispoziția art. 362¹ CP RM.
- b) Infracțiunea de „organizare a migrației ilegale” nu cuprinde nici în titlu și nici în dispoziția infracțiunii sintagma „trafic”;
- c) Infracțiunea de „organizarea migrației ilegale”, nu cuprinde nici în titlu nici în dispoziția infracțiunii sintagma „migranți”. Precum că, fapta este săvârșită asupra migranților;
- d) Sintagma „tranzit” se referă la asistența tehnică statelor care sunt frecvent folosite ca țări de origine sau de tranzit pentru persoanele care au făcut obiectul faptelor prevăzute de art. 6 al prezentului protocol [1].
- e) Sintagma „migrația ilegală”, utilizată de legiuitorul moldav, nu se regăsește în Protocolul CTOC.

Analizând cele menționate, în continuare ne propunem să cercetăm expresiile care nu sunt prevăzute de norma penală care prevede răspundere penală pentru infracțiunea de organizare a migrației ilegale. Totodată, vom analiza și expresiile folosite de către legiuitorul moldav, care nu sunt incluse în Protocolul CTOC, dacă acestea cuprind sensul legal urmărit în Convenție și dacă acestea nu încalcă drepturile și libertățile omului.

Latura obiectivă a componentei de infracțiune a organizării migrației ilegale cuprinde acțiunea de „organizare”. Protocolul CTOC stabilește acțiunea de „organizare” în scopul de a identifica una din modalitățile de săvârșire a infracțiunii, prevăzute la art. 6 din Protocol [1].

Așadar, modalitățile prevăzute de art. 6 din Protocol sunt următoarele:

- a) Traficul de migranți;
- b) Fapte săvârșite în scopul de a permite traficul de migranți:
 - confecționării unui document de călătorie sau de identitate fraudulos;
 - faptei de a furniza sau de a poseda un asemenea document.
- c) faptei de a permite unei persoane, care nu este nici cetățean, nici rezident permanent, să rămână în statul respectiv fără a respecta condițiile necesare șederii legale în acel stat, prin mijloacele menționate la lit. b) sau prin orice alte mijloace ilegale.

Infracțiunea de organizare a migrației ilegale prevăzută la art. 362¹ CP RM, cuprinde modalitățile faptice prevăzute de lit. „b” și „c” alin. 1 al art. 6 din Protocolul Adițional CTOC. Această concluzie reiese din conținutul modalităților faptice, care în ambele cauze cuprinde acțiunea de „organizare”, prin conjuncție cu art.10 a Protocolului. În acest context, fapta este formală, iar infracțiunea se va considera consumată din momentul săvârșirii acțiunii prejudiciabile stipulate la art. 6. Articolul 10 face referire și la modalitatea săvârșirii infracțiunii de traficul de migranți, adică „organizarea traficului de migranți”.

Totodată, modalitatea faptică de săvârșirii a infracțiunii: „traficul de migranți” diferă de modalitatea faptică: „faptele care ar permite traficul de migranți”, deoarece ambele sunt prevăzute la diferite alineate în art. 6 din Protocol.

Rezumând cele menționate, „traficul de migranți” și „organizarea migrației ilegale” nu se conțin în ele și ambele cuprind scopul legal urmărit de alin. 1 al art. 6 din Protocolul Adițional

CTOC. Astfel, scopul legal al Protocolului constă în incriminarea faptelor care au fost comise intenționat și pentru a obține, direct ori indirect, un folos financiar sau un alt folos material:

- a) în urma traficului de migranți;
- b) în urma modalităților faptice prevăzute de lit. „b” și „c” alin.1 al art.6 din Protocolul Adițional CTOC, pe care la cuprinde fapta penală de organizarea migrației ilegale, prevăzută de art. 362¹ CP RM.

Analizând cuprinsul legal al Protocolului Adițional la Convenția CTOC împotriva „traficului de ființe umane” și Protocolul Adițional la Convenția CTOC împotriva „traficului de migranți”, am identificat următoarele asemănări:

- a) Ambele protocoale completează Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate. Ambele se interpretează împreună cu convenția.
- b) Ambele protocoale conțin definițiile sintagmei de „trafic”;
- c) Ambele protocoale cuprind modalitatea faptică de „transportare” (Rezoluția A/RES/53/111).

Totodată, definiția sintagmei „Traficul de persoane” sau „traficului de ființe umane” (sintagma utilizată de legiuitorul moldav), conform Protocolului Adițional la Convenția CTOC împotriva „traficului de ființe umane”, diferă de definiția sintagmei „Traficul de migranți” conform Protocolului CTOC împotriva „traficului de migranți”.

Expresia „trafic de persoane” conform Protocolului Adițional la Convenția CTOC împotriva „traficului de persoane” indică: *recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituarea unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe* [13]. Expresia „trafic de migranți”, nu conține aceleași componente cu expresia „trafic de persoane”, cu excepția modalității faptice de „transportare” a migranților. Astfel, modalitățile faptice: recrutarea, primirea, adăpostirea și transferul persoanelor nu sunt utilizate de către Protocolul CTOC împotriva „traficului de migranți”.

O altă diferență este consimțământul victimei, care în cazul „traficului de ființe umane” nu are importanță, deoarece persoana este constrânsă, iar în cazul „traficului de migranți”, acesta este viciat, adică obținut fraudulos.

Infrațiunea de organizare a migrației ilegale nu cuprinde modalitatea faptică de obținere a consimțământului migrantului, deoarece nu are sens – infrațiunea este formală. Adică, migrantul conștient comite o ilegalitate de a intra, sta, tranzita sau ieși de pe teritoriul Republicii Moldova, fără ca făptuitorul să obțină consimțământul acestuia.

Codul penal al Republicii Moldova prevede două infrațiuni care cuprind scopul legal în Protocolul Adițional la Convenția CTOC împotriva „traficului de persoane”, și anume: art. 165 (traficul de ființe umane) CP RM și art. 206 (traficul de copii) CP RM. Iar infrațiunea de organizarea migrației ilegale, cuprinde doar lit. „b” și „c” din art. 6 al Protocolului CTOC împotriva „traficului de migranți”.

În urma celor expuse, ajungem la concluzia că Codul penal al Republicii Moldova nu prevede răspundere penală pentru „traficul de migranți” conform lit. „a” din alin.1 al art. 6 al Protocolului CTOC împotriva „traficului de migranți”. Totodată, incriminarea acestei modalități faptice este absolut necesară, deoarece ea va asigura protecția drepturilor și libertăților migranților. În același context, fapta trebuie să fie cuprinsă de către Capitolul III al părții speciale a Codului penal, în compartimentul: „Infrațiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei”. Această concluzie apare în urma analizei conținutului lit. „a” alin.1 art. 6 din Protocolul CTOC împotriva „traficului de migranți”, care cuprinde sintagma „traficul de migranți”, adică atentarea la inviolabilitatea drepturilor migranților. Infrațiunea de organizare a migrației ilegale presupune un interes social protejat de către stat, cu referire la integritatea teritorială a țării, de aceea aceasta este amplasată în capitolul XII al Codului penal, „Infrațiuni contra autorităților publice și securității de stat”.

În urma analizei efectuate, propunem următoarele recomandări:

- a) Introducerea în Codul penal a definiției sintagmei „traficul de migranți”;
- b) Introducerea în Codul penal a infrațiunii de „trafic de migranți”, conform definiției utilizate de legiuitor în Protocolul CTOC împotriva „traficului de migranți”.

Bibliografie:

1. Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți, pe uscat pe calea terestră, a aerului și pe mare, Adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate. Ministerul Afacerilor Externe, Protocolul nr. 422 din 15.11.2000. Publicat la 30.12.2006 în Tratatetele Internaționale Nr. 35, art. 422. În vigoare pentru Republica Moldova din 16.10.2005. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=117319&lang=ro
2. Resolution A/RES/53/111 adopted by the UN General Assembly: *Transnational organized crime*. 20 January 1999. Disponibil: <https://undocs.org/en/A/RES/53/111>
3. Resolution A/55/383 adopted by UN General Assembly: *Transnational organized crime*. 8 January 2001. Disponibil: https://www.unodc.org/pdf/crime/a_res_55/res5525e.pdf
4. Legea, pentru modificarea și completarea unor acte legislative, adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 31.01.2006. Monitorul Oficial Nr. 20. Disponibilă: http://lex.justice.md/document_rom.php?id=D1B4B949:91521A2E
5. Codul penal al Republicii Moldova, publicat: 14.04.2009. În Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195 MODIFICAT, LP116 din 09.07.20, MO193/27.07.20, art.372; în vigoare 27.07.20. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122429&lang=ro#
6. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.461: *Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia*. 22 mai 2018. În, Monitorul Oficial nr.167-175 art.512, publicat la 25 mai 2018. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=101736&lang=ro
7. Федеральный закон "О внесении изменений в Уголовный кодекс Российской Федерации, Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации и Кодекс Российской Федерации об административных правонарушениях" от 28.12.2004 N 187-ФЗ (последняя редакция). Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_50941/
8. Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 N 63-ФЗ (ред. от 01.07.2021), п. "в" введен Федеральным законом от 04.11.2019 N 354-ФЗ. Disponibil: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699/42d9c8d66e7f43d449b0fb8ec66a566a488dbbc9/
9. Codul penal al României (Legea nr. 286/2009 1)) (Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009). Disponibil: <http://codexpenal.just.ro/laws/Cod-Penal-Romania-RO.html>
10. Уголовный кодекс Украины, действующий с изменениями и дополнениями на 04.10.2018, от 05.04.2001 № 2341-III, Disponibil: http://continent-online.com/Document/?doc_id=30418109
11. Resolution A/RES/49/159 adopted by the UN General Assembly, *Naples Political Declaration and Global Action Plan against Organized Transnational Crime*. 24 February 1995. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/Crime_Resolutions/1990-1999/1994/General_Assembly/A-RES-49-159.pdf
12. Council of the European Union General Secretariat, *Berlin Declaration on Increased Co-operation in Combating Drug Crime and Organized Crime in Europe*/08 September 1994 (press release: 9345/94)
13. Resolution A/RES/55/25 adopted by the UN General Assembly: *Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. 15 November 2000. Disponibil: https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/united_nations_protocol_on_thb_en_4.pdf
14. Resolution A/RES/55/25 adopted by the UN General Assembly: *Protocol against the Smuggling of Migrants by Land, Sea and Air, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. 15 November 2000. Disponibil: https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/smuggling-migrants/SoM_Protocol_English.pdf